

„FÖLD INDULÁSKORRA VALO IMÁDSÁGOK A GYŐRIEKNEK.”

Az 1763-as, komáromi földrengés néven ismert természeti katasztrófa következtében¹, június 27-28-án Győr „város, valamint a vár az összes környékbeli helyekkel együtt a legnagyobb félelemre, a végső pusztulásra jutott. [...] a város összes épülete összeomlani látszott. A várban bizony alig volt található ház, amelyik a kéményekben, falakban, tetőkben nem károsult vagy sérült.” – olvashatjuk a helyi karmeliták naplójában.²

„Július kilencedikén hasonlóképpen újra érezték a földrengést este körülbelül fél kilenckor. Rövid ideig tartott. Ezért aztán a következő napra elrendeltetett egy másik körmenet ... [ahol] ... az Oltáriszentség helyén Szent László király jeles ereklyéjét vitték, valamint megparancsolták azt is, hogy minden szentmisén mondjanak egy könyörgést a földrengés ellen, és hogy vasárnaponként egy éven át minden templomban a kijelölt órában mondjanak misét a kitett Oltáriszentség előtt és a végén imádkozzák népnyelven a Jézus legszentebb Nevéről szóló litániát a földrengés elleni könyörgésekkel. Ezt a rendelkezést a nagyon tisztelendő perjel atyánk parancsából megelőztük, mégpedig úgy, hogy a Gyermekek Jézus oltáránál naponként mondtunk

¹ A Közép-Európát megrázó, Dreztától Belgrádig érezhető földrengés a Richter-skála szerint 6,3 erősségű volt. Hazánkban az ország szeizmikusan legaktívabb területén, a Vértes hegységtől a Balatonig húzódó törésvonal mentén okozott nagy károkat. A rengés epicentruma Komárom volt, ahol hatvanhárom ember életét követelte a katasztrófa, és százhuszan sebesültek meg. Györött három halottról tudunk, 536 épület sérült meg, az anyagi kár meghaladta a negyvenötezer forintot. Budát három heves földrengés rázkódtatta meg. A várbeli Boldogasszony és a ferences templom boltíve megrepedt. „Budán a tornyok úgy látszottak, mintha egymáshoz ütődnének. ...[Pesten] recsegték a falak és a gerendák, beomlottak a boltívek, a kémények ledőltek, porfelhők keletkeztek, a Duna partján pedig tűz ütött ki.” (idézi Szilárdfy 1979. 348–349.) Győr vármegye a tragikus események után összeíratta a joghatósága alá tartozó területeken esett károkat. (GyML IV./A/1/a 251. 1763. július 21.) Az adatok alapján az öt forint átlagkárrel jellemezhető községek mindegyike Komáromtól nyugatra és Győrtől keletre található, s többségük a Dunához közel helyezkedett el, ahol a talajvízszint az 1763-as földrengés idején valószínűleg magas volt. Ez a körülmény jelentős kárnövelő tényező lehetett. Varga Péter számításai szerint az a legvalószínűbb, „hogy a rengés fészke valahol Győrtől ÉK-re (kb. 30 km) és Komáromtól ÉNy-ra (kb. 10 km) kellett legyen.” Varga 1998.

² A karmelita rendiek naplója három kötetben maradt ránk a rend tulajdonában. Itt az első kötet fejléc megjelölését használjuk: „Liber Foundationis Conv. Jaur. Anno reparatae Salutis 1699.”, annak ellenére, hogy az 1726-tól kezdődő kötetek már „Historia Conv. Tom. II. (illetve III.) Diarium...” címen található meg. Az elsődleges forrásul szintén a Liber Foundationist használó Páter Antal sarutlan karmelita áldozár, a rendház kétszáz éves történetét összefoglaló munkájában, az esemény történetét kiegészíti azzal, hogy: „...Isten, mintha csak jelezni akarta volna, hogy állandóbb és tartósabb megkérlelést kíván, július 9-én este 9 óra tájban újból megmutatta hatalmát, mely a földet egy-két pillanatra félelmesen megrázta, majd meg a szeleket felkorbácsolta és az egek csatornáit megnyitotta, úgy, hogy nemcsak a földrengés, hanem felhőszakadás is iszonyúan megrémítette az embereket. (...) A nép félelme azonban csak lassan-lassan szűnt meg, és akárhányan még számos földrengést emlegettek, mert rémületükben mindig inogni érezték a földet lábaik alatt.” P. Antal 1897. 23–24.

misét a kitett cibórium előtt és elimádkoztuk az említett litániát a könyörgésekkel. Vasár- és ünnepnapokon pedig a főoltárnál kitett Oltáriszentség előtt.

Ezeket a püspöki rendelkezéseken túlmenően örök időkre elhatározottat, hogy évenként, Szent László király ünnepén a már említett módon körmenetet kell rendezni.”³

A Szent László körmenet Győr legfontosabb fogadalmi ünnepévé vált, hiszen azt II. József korlátozó rendelkezései ellenére, sőt az 1919-es kommün alatt is megtartották a város polgárai.⁴ Számos – Máriazellhez kapcsolódó – búcsúfogadalom is sokáig élt a település magyar és német közösségeiben. A Győr-szigeti hívek pedig szerencsés megmenekülésük okán Szentháromság oszlopot emeltek templomuk közelében.⁵

A karmelita naplóban többször is felemlített imákról és könyörgésekről azonban alig tudunk valamit; azok a 19. század végére szinte teljesen elenyésztek. Pedig már 1763. „Szent Jakab havának 12-dik napján” – a július 9-i utóregést követően – kézbe vehették az ájtatos hívek a Streibig Gergely János győri sajtójából kikerült négyoldalas nyomtatványt, amely „A' Nagy Győri öreg Templomban felállított igaz Hitnek, avagy Keresztény Tudomány Szent Gyülekezetének költségével nyomtatott, minekutánna 1763-dik Esztend. Szent Iván havának 28-dik napján reggel egy fertálykor hatra leg-először a' rettenetes föld indulástúl az egész Váras nagyon meg rázattatott vólna.”⁶ A nyomtatvány tizenkét versszakos éneke⁷ után olvasható a három szakaszos imádság:

---

³ Ezúton mondok köszönetet Csóka Gáspár OSB igazgató levéltárosnak, hogy a Szent László tiszteletének kapcsán végzett kutatásai során – kérdéskörünket is érintő – feltárt latin nyelvű források fordítását rendelkezésemre bocsátotta.

⁴ Csóka 1995. 22.; Csóka 2000.; Csóka 2007.

⁵ Perger 2005.

⁶ A nyomtatvány a Pannonhalmi Főkönyvtár gyűjteményében. Főapátsági Könyvtár Pannonhalmi, Aprónyomtatványok, Vallásos ponyva B. I. Magyar nyomda A-M.

⁷ Az énekből részletek olvashatók Perger 2005. 230. Teljes szövege a következő:

OH JESUS tartsd meg népedet, magunkkal szent Helyeidet, a' hol téged ditsérjünk, és vég nélkül tiszteljük. Föld indulástúl meg-mentvén, Meg-váltónk, 's meg-tartónk lévén, irgalmazz, irgalmazz, irgalmazz, és kegyelmezz, romlásunktúl védelmezz! / Népednek ne nézd vétkeiket, hanem szent tested sebeit, vérednek szent tsepeit, vas szegeknek helyeit. Föld indulástúl 's a' t. / Te érdemed bűneinknél, nagyobb mi fesletségünknel, 's így néped mint romlásra, méltóbb irgalmasságra. Föld indulástúl 's a' t. / Téged nem a' hóltak áldnak, sem kik a' pokolban vannak, hanem ez életben, biznak segedelmedben. Föld indulástúl 's a' t. / Szívünkben bánnyuk vétkünket, kezünkkel verjük mellyünket, hogy téged főbb kintsünket, el-hattunk Istenünket 's a' t. / Botsásd-meg gonoszságinkat, fogadgyuk jobbülésunkat, ne engedd romlásinkat, vedd-el sok tsapásinkat. Föld indulástúl 's a' t. / Ninivé Várust meg-szántad, reá szánt tsapást el-hattad, tsendességét meg-adtad, szolgálatodra birtad. Föld indulástúl 's a' t. / Imé mi is hozzád térünk, szívünkben mozdulást érzünk, mindenütt tsapást nézünk, alig áll testben lelkünk. Föld indulástúl 's a' t. / Vétkünk terhelte földünket, szaggatta lakó-helyünket, föld gyomrának tüzeit, ránk hozta, 's nagy szeleit. Föl (sic) indulástúl 's a' t. / Meg-repede földünk szája, 's alig hogy pokol kapuja, ki nem nyila előttünk, 's belé nem hulla lelkünk. Föld indulástúl 's a' t. / De te óh kegyes JESUSunk! mindenkor erős paisunk, Atyádnál esedeztél, 's nekünk maradást nyertél. Föld indulástúl 's a' t. / Azért az Atya áldassék, a' Fiú magasztaltassék, Szent Lélek ditsértessék, egy Isten imádtassék. Föld indulástúl 's a' t.

IMÁDSÁG.

Örök mindenható ISTEN! a' ki meg-tekintvén a' földet, meg-rendítéd őtet, irgalmazz a' meg-rémülteknek, kegyelmezz a' tenéked könyörgőknek, hogy a' kinek haragja által a' földnek fundamentomit meg-szaggattatni tapasztaltuk, kegyessége által annak romlását meg-gyógyítva lenni mindenkor érezzük.

UR ISTEN! ki a' földet fundáltad, az ő maga álhatatosságán, vedd áldozattyát és könyörgését a' te népednek, és a' meg indúlt földnek veszedelmeit tellyességgel el vévén, a' te Isteni haragodnak félelmeit üdvösségünknek hasznára fordítsad; hogy a' kik a' földből vannak, és földé lesznek, vigadva láthassák, hogy a' szent társalkodás által mennyieiké tétettek.

Oltalmaz minket Uram, kérlek, kik a' te szent Testeddel, és Véredel élünk, és a' földet, melyet láttunk hogy a' mi gonoszságaink alatt reszketett, mennyei hatalmaddal meg-erősítsd; hogy a' halandó embereknek szívek meg-ismérje, mind a' te haragod által hogy illy tsapásokkal büntetősik, mind pedig hogy a' te könyörületességed által meg-szabadittatik. A' mi Urunk 's a' t.
AMEN.

A Streibig-féle nyomtatvány imádságának középső szakasza – imazáró formulával kiegészítve – szinte szó szerinti tükörfordításban köszön vissza egy 19. század közepére datálható kéziratos imalapon⁸:

„Gebet

Ó Gott der Erde iber / ire Feste gegrindet hast, nim an / das gebét dajnes Folkes und / nach ganzlich aufgehobenen / gefaren den bebenden Erden / zerkehre den srekken dajnen / Zorns zum hajl den mensen / schen, damit di jenigen, velche / von Erde Sint, und in di Erde / Zurik Keren, sich erfrajen / Kennen, daß sich durch Ei / nen hajligen lebens vandel / himlis verden – durch Jesum / Xtum dainen sohn unzern herrn / velcher mit Dir und dem haili / gen Geiste alz glaicher Gott le / bet und regiret in Evigkait amen.”

A fenti rövidebb imák mellett ránk maradt egy eleddig kiadatlan, kéziratan fennmaradt hosszú imádság is.⁹ Ennek nem csak címe, hanem biblikus utalásai mellett a szövegben megnevezett „Comarom” is egyértelműsíti, hogy az 1763-as győri földrengésre vonatkozik.

---

⁸ Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, Mohl hagyaték, leltári szám nélkül. A szöveg „irodalmi német” megfelelője: „Oh Gott, der du Erde über / ihre Feste gegründet hast, nimm an / das Gebet deines Volkes und / nach ganzlich aufgehobenen / Gefahren den bebenden Erden / zerkehre den Schrecken deinen / Zorns zum Heil den Men / schen, damit die jenigen, welche / von Erde sind, und in die Erde / zurückkehren, sich erfreien / kenne, daß sich durch ei / nen heiligen Lebens wandel / himlisch werden – durch Jesum / Christum deinen Sohn unsern Herrn / welcher mit Dir und dem Heili / gen Geiste als gleicher Gott lebt / und regiert in Ewigkeit amen.

⁹ Az ima az Ekeli gyűjteményben (1767-1790) található a 7a-9b. oldalakon. OSZK Quart. Hung. 3651.

Föld Induláskorra valo Imádságok a Györiek[ne]k.

Esa: x. 6. 7.

Keressétek az Urat míg meg találtathatik; hivatok ötet segítségül míg közel vagyon. Hadja el a gonosz ember az ő utát és az álnok férfiú az ő gondolatit és térjen az Urhoz és könyörül rajta, és a mi Istenünkhöz mert hajlando a meg botsátásra.

Oh végére mehetetlen böltességű ellene álhatatlan hatalmu és a Földnek igazán meg itélő birája Szent I[ste]n! Engedd meg hogy a mi nyomoruságunk[na]k napjaiban pihenjünk meg Lottal egy kevésé Soárban és tavol nezzük a veszedelmet, engedd meg hadd menyünk ki Noéval a Bárkából és áldozunk neked a szabadításért a mi ajakaink[na]k Tulkait és gyümöltseit a Ditséretnek áldozatját mutassuk be Felségednek amaz Arany oltaron a Jesuson illetén kepen:

Szent Isten ki a Menynyet választottad magadnak ülő székül, a földet pedig a te lábaidnak samolyát rendelted az Emberek[ne]k lakására, és mind a kettőt úgy igazgatod hogy légyen a te teremtett allatidnak hasznára.

Az egek viselik a vilagosito és melegítő lámpásokat, a Napot, holdat, és a fenyés Csillagokat, harmatoznak a Földre, és gyümöltés termőre tészik azt, be borittyák a mi ... tsinált házunkat, a hova a mi elől járonk a Jesus bé ment. A Föld meg termi az ő gyümöltset és alkalmas időb[en] taplálja mind az okos mind az oktalan állatokat.

Mind ezek Uram a te szeretetednek jelei, de a te igasságod szerént ostort is fonsz belölök a mi büntetésünkre, mert gyakran az eget értzé, a Földet vassá tészed, úgy annyira te minden más munkánk hijába valo [...?] légyen, gyakran a te kintses tárházadnak ajtaját meg nyitod, szelveszeket, haborukat, és menyütő köveket, alá botsátasz, melyen az ember el bámul és még a szarvas is idetlent szül. Gyakran el mozdítod a hegyeket úgy hogy az emberek tsak [...?], a Földet helyéből ki mozdítod, úgy annyira hogy az ő oszlopi meg rendülnének, nem akarja hordani a háladatlan embert, sőt kész el tátani az ő száját és el nyelni mint Korét Datant, és Abirámot.

Tudja a te igazán itélő Lelked mit akarunk mondani, mert ez a nagy Föld indulás a te lelkednek munkája. El jövé mi ellenünk hirtelen, és veletlen, mikor batorságba gondoltuk magunkat lenni és be zártuk a mi ajtainkat, a halál fel jött a mi ablakinkra be jött

Valyon Szerelmes Atyánk! miért lett e te kemény ítéleted a mi Városunkon? meg felelsz te magad és azt mondod mert el hagyták az én Törvenyimet, melyet eleikbe tettem nem halgatták az én szomat és a szerént n[em] jártanak

Igaz vagy Oh en Istenem? És igazak a te íteleteid, mert a mi közönséges és maganos büneink, melyeket gondolatinkal szollasinkal, és cselekedeteinkel veghez vittünk, oly rettenetesek, oly sokak hogy azokat semmiképen elől n[em] számlálhatyuk, és ketségbe kellene esnünk annyi rettegek között, hanem ha egy jo Partfogonk volna, a te Szerelmes Fiad az Ur Jesus Xtus a ki engesztelő Aldasat n[em] tsak a mi büneinkért hanem a világnak büneiért is. Nem keressük hát Abrahammal az igazakat hanem ennek Draga latos vééréhez folyamodunk ez a vér jegyezze meg a mi küszöbinket hogy a pusztulas ne jöjjön a mi hazainkba ez a vér lagyitsa meg a te szivedet hogy a mely íteletet gondoltál mi ellenünk, fordítsad a Földnek Pusztaságaira. Oh én Istenem miért is üldöznél bennünket, nyomorult Férgeket, hiszen úgy is hirtelen el mulunk, a mi időnk tsak egy tenyérnyi, hetven ha felyebb nyoltzvan esztendő ezeknek a java is nyomoruság és fáradság. Édes Atyánk lám a Pogány Ninivebélieknek [me]g kegyelmeztél, hát mi nekünk kik a Sz. Háromság neveb[en] [me]g keresztelkedtünk a Te Szent Fiadnak. Evángeliom Tudományát, hisszük és vallyuk nem lennél é irlalmas.

De mit emlegetyűk ezt. Szabadosan uralkodo Ur vagy a mit az edényekkel akarsz azt tselekszed. Ismet tsak a mi közben jaronkhoz folyamodunk, Oh botsasd meg ennek drága erdeméért minden mi bűneinket végy még egyszer kegyelmedben ujjítsd meg a mi Napjainkat, mint valának a régi időkben. Tudjuk Uram mit kívansz mi tőlünk, a mi sziveinket hogy azokat teneked adjuk, meg mondotta a te Profeta Szolgád: Ember [me]g mondotta teneked az Isten mi legyen a jó és mit kíván az Ur tőled egyebet, hanem hogy igasságot tselekedjél, szeressed az irgalmasságot és hogy meg alázzad magadat és a te Isteneddel alazatosan jarj. Meg mondotta Pál a te választott edenyed; Tagadjunk meg minden Istentelenséget, és gonosz kívánságot, eljünk igazán Szentül és mertekletesen.

Mi is annak okaért nagy meg alázodással ezt mondjuk Daviddal, meg esküszöm és meg állom h[ogy] [me]g tartsam a te igassagod[na]k Törvenyit.

De oh en Istenem jól tudod a mi romlottságunkat Miknek az ő fel tetelek és kegyessegek oly nagy mint a reggeli harmat.

Adjad annak okáért a te Sz.[ent] Lelkedet minekünk a mely lélek erőssítsen a mi jó igyekeztünkben[en] és segelyen meg annak végben[en] viteléb[en]. Oh Isten ha mi velünk ekképen meg békéllesz, n[em] irtozzunk annyira a Földnek morgásától és a kő falak[na]k hasadásától batrok leszünk mint Daniel az Oroszlán verméb[en] a három ifjak az égő kementzéb[en], mert az Ur léssen a mi Paisunk és az ő jobb keze által tatatunk [me]g. Könyörgünk Uram a te Anya Sz.[ent] egyházadért a mely ugyan [me]g mozdulhatatlan ország mert erős Fundamentumon áll de sok Eklesiak vagynak abb[an] melyek előbbeni szereteteket el hagyták. Sokak akik hogy meleged és szem gyógyító ir nélkül szűkölködnek. Ebredz fel hát ezeket ez által a te iteleted által, hogy emlekezzenek meg a Jesus szaváról; Akiket en szeretek [me]g dorgálom azokat, legy buzgoságos azért és terj meg ruházd fel a Keresztény tanitokat a te kegyelmeddel hogy szolják az igasságot, dorgalyak a gonosztságot és az ő életekkel jó példát adjanak a nyajnak. Hallattasd a Pogányokkal is a te szavadat hogy azok térde is meg hajojjon a Jesus Nevére, hogy így minden Országok legyenek az Uré és az ő Kristusae.

Könyörgünk a mi Felsőges Királyné Aszszonyunkért és az ő egész Kiralyi hazáért. Áld meg ötöt hoszszú és bekességes Uralkodással, áld [me]g Salamoni böltsességgel, és Davidi kegyességgel hogy az ő országa legyen olyan mint az I[ste]n angyalának Országa mind azokhoz a kik igaz ügyben őhozza folyamodnak. Erősíts[d] [me]g az ő koronáját, hogy az ő Maradékja is bírhasa az ő ekessegenek kapuit. Eltessed a mi Hazanknak minden renden levő Meltosagit, Tisztviselőit indítsd fel őket az I[ste]nnek félelmére, az igasság[na]k ki szolgáltatására és a kárvallottakhoz v[al]o irgalmasságra. Bár a mi nyelvünkhöz ragadjon a mi inyünk ha te rolad is meg nem emlékezünk. Oh Comarom mi Hugunk mi közel vala Anyánk fia ki most az Ur kezének terhét hordozod. Oh en Istenem elégeld meg már a Csapást es ne halaszszad a szabáditást végyed a te tömlödbe a mi köny hullatásunkat tekintsed a kisded artatlanokat és könyörül a Magyar Niniven, s a te eddig való latogatasodat, tsinald ő benne fiaságnak jelévé, és benned való birodalomnak fundamentomává.

Minket pedig kiket e mai napra kegyelmesen felvirasztottál a Te paisoddal mely a te Atyai gondviselésed fedezeke, Igazgassad minden dolgainkat a te ditsősségedre, A te Szent lelked oltalmazzon meg, hogy se szollasinkal, se tselekedetinkel, ily kegyelmes Atyankat meg ne szomorítsuk. Vigy által bekességben[en] az estveli órákra, hogy akkoron is a mi imadságunkat Estvéli aldozatul adhassuk te Sz.[ent] Felsegednek Uram halgass [me]g, Uram légy kegyelmes, Uram légy figyelmes, a mi könyörgésünk[ne]k beszédére az Ur Jesus Xstusért Amen.

A győri templomokban egykor felhangzó imák emlékét apró nyomtatványok is őrzik. A város vedutája előtt Szent Emődhez, mind közvetítőhöz könyörgő polgárokat ábrázoló metszetek még a 19 század közepén is közismertek lehettek.¹⁰ Sajátos módon azonban az ábrázolás már a 18–19. század fordulóján is értelmezhetetlen lehetett, hiszen két ismert példányra is¹¹ Szent Aichardus nevét, és szeptember 15-i ünnepét jegyezték fel a tulajdonosok. Nem csodálkozhatunk hát azon, hogy a tragikus eseményhez kapcsolódó alkalmi imádságok is teljes egészében feledésbe merültek.

Geber

O Gott der du Erde über
 ire feste gegündet hast, um an
 dar geber daines Göttes und
 nach göttlich aufgehobenen
 gefahren den behenden Ederm-
 zer kehre den ertrecken dajnen
 Lörens zum heil den menschen
 schon, damit di jenigen, welche
 von irden sint, und in di irden
 zu rik treten, sich erfrogen
 kennen, das wird durch di
 nen heiligen lebens wandel
 himlisch werden. Durch Jesum
 Amen. dainen voh unsern heirn
 velicher mit dir und dem heiligi-
 gen geist als glachor gott be-
 ter und regieret in Ewigkeit Amen

¹⁰ A litográfiát közli Szilárdfy 1997. 438. szám alatt. Ugyanő részletesebben ismerteti Trementsky képét a *Barokk szentképek Magyarországon* című, 1984-ben megjelent munkájának 39-40. oldalán.

¹¹ Az Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár példányának hátoldalán olvasható feljegyzés: „S. Aicherdus Abbas die 15 Septembris Mart.Rom.” – Perger 2005. 238-239.; míg az itt közölt – a szerző tulajdonában lévő metszet alján: „ST. Aichardus geschützer in aller noth. Dessen Fest den: 15 Septembr felt.”

IRODALOM

CSÓKA Gáspár

- 1995 Szent László győri tisztelete, in: BÓNA László–NÉMETH Gyula szerk. *Győregyházmegyei Almanach 1995. Schematismus Dioecesis Jaurinensis*. Egyházmegyei Hivatal, Győr, 9–25.
- 2000 Szent László király győri tisztelete, in: MIKLÓSI–SIKES Csaba–KERNY Terézia szerk. *Szent László király emlékei Dunántúlon*. Sümegi Fórum Alapítvány, Sümeg, 141–153.
- 2007 Szent László király győri tisztelete, in: ALBÁN József szerk. *Hitvallás Kalendárium Győr*, [2006.] 159–171.

P[ÁTER] Antal

- 1897 *A győri Kármelita-rendház kétszázéves története. 1697–1897*. Győr.

SZILÁRDFY Zoltán

- 1979 Képes emléklap 1763-as földrengésről, egy ismeretlen Binder J. F.-metszet, in: KABA Melinda szerk.: *Tanulmányok Budapest múltjából. XXI*. Budapest, 384–359.
- 1997 *A magánáhitat szentképei a szerző gyűjteményéből. II. 19–20. század*. Devotio Hungarorum 4. Szeged.

PERGER Gyula

- 2005 „A’ Föld indulás ellen...” (Az 1763. évi győri földrengés vallási emlékei) *Arrabona* 43. 1. 227–242.

VARGA Péter

- 1998 Földrengések a történelemben. *História XX*. 8. 22–25.